

سر دلبران

سر دلبران
(معرفی چهره‌های ادب معاصر)
دکتر حسن ذوالفقاری
انتشارات مازیار،
چاپ اول، ۱۳۸۶

مفاخر و چهره‌های علمی و ادبی هر ملت از ستون‌های مستحکم بنای فرهنگ و جزئی از پیکره تمدن آن ملتند؛ شناساندن این بزرگان، به ویژه به نسل نوپای جامعه علاوه بر این که سبب ایجاد غرور و احساس خودباوری در آنان می‌شود می‌تواند عاملی برانگیزاننده در پیمودن مراتب علمی و اخلاقی برای ایشان باشد. «سر دلبران» کتابی است که در این راستا چهل تن از نویسندگان، شاعران و پژوهشگران صد ساله اخیر به ترتیب سال تولدشان در آن معرفی می‌شوند. حسن ذوالفقاری، مؤلف کتاب، در آن به شرح مختصری از زندگی، جنبه‌های مختلف اخلاقی و علمی، فهرست آثار، سبک و شیوه این چهره‌ها می‌پردازد و در پایان هر بخش نیز نمونه‌ای از نثر یا شعر آنان را می‌آورد.

بزرگانی که مؤلف در کتاب معرفی کرده است به ترتیب عبارتند از: ادیب پیشاوری، شمس‌العلماء گرکانی، محمدعلی فروغی، علی‌اکبر دهخدا، احمد بهمنیار، ملک‌الشعرا بهار، محمدعلی جمالزاده، محمد فرزانه، سعید نفیسی، محمدتقی مدرس رضوی، عباس اقبال آشتیانی، بدیع‌الزمان فروزانفر، حبیب یغمایی، صادق هدایت، محمد محیط طباطبایی، محمد پروین گنابادی، عبدالعظیم خان قریب، محمدحسین شهریار، یحیی آرین‌پور، محمدحسن رهی معیری، ذبیح‌الله صفا، پرویز ناتل خانلری، محمد خزائلی، مهدی حمیدی، فریدون توللی، ابوالقاسم حالت، ابوالقاسم انجوی شیرازی، عبدالحسین زرین‌کوب، آنه ماری

شیمیل، احمد احمدی بیرجندی، جلال آل احمد، محمدجعفر محجوب، سیدحسن سادات ناصری، جعفر شعار، غلامحسین یوسفی، مهدی اخوان ثالث، مهرداد اوستا، حمید زرین کوب، کیومرث صابری فومنی و سرانجام سیدحسن حسینی.

بنا به گفته نویسنده - که خود از مؤلفان کتب درسی دوره متوسطه است - از میان معاصران، کسانی انتخاب شده‌اند که از آثار آنان در کتب درسی استفاده شده است؛ با این وصف کتاب یک اثر کمک آموزشی است برای دبیران و دانش‌آموزان به طور خصوص و قابل مطالعه برای کلیه مخاطبان علاقه‌مند به مفاخر فرهنگی این مرز و بوم به طور عموم.

این نکته قابل ذکر است که در کتاب‌های درسی گاهی فقط به نام یا اثر برخی از این شخصیت‌ها بر می‌خوریم مثل صادق هدایت، ابوالقاسم حالت و... گاهی نیز متون و آثار تصحیح شده توسط این عزیزان مورد استفاده واقع شده است مثل کلیات سعدی تصحیح محمدعلی فروغی یا آثار سنایی تصحیح محمدتقی مدرس رضوی؛ و زمانی نیز متنی از آنان به چاپ رسیده است خواه شعر خواه نثر مانند متونی از دهخدا، جلال آل احمد، کیومرث صابری فومنی و... از بعضی نویسندگان مذکور در این کتاب در سال‌های قبل متنی در کتب درسی وجود داشته که در سال‌های اخیر دیگر خبری از آن نیست و حذف شده است مثلاً از احمد بهمنیار.

در کتاب حاضر در پایان شرح حال هر چهره، منابع مورد استفاده در هر قسمت بیان شده که به نوعی تمامی منابع موجود درباره شخصیت مورد نظر نیز هست و شامل کتاب‌ها، مقالات و یادنامه‌ها می‌شود. ذکر این منابع فهرستی مفید در اختیار کسانی قرار می‌دهد که خواهان پژوهش بیشتر در خصوص مفاخر مذکور هستند.

از نکات مثبت و ارزنده کتاب این است که وقتی مؤلف از منش و خلق و خوی این بزرگان صحبت کرده بدون جانبداری، هر دو جنبه مثبت و منفی شخصیتشان را مورد بررسی قرار داده و اگر از میان ایشان عزیز دچار کاستی و نقصی اخلاقی بوده - و این برای بشر ممکن الخطاً کاملاً طبیعی است - با نهایت ادب و با استناد به قول نزدیکان وی به آن اشاره نموده است.

آنچه بر نگارنده پوشیده است دلیل آمدن نام «آنه ماری شیمیل» در میان این اسامی است؛ اگر این کار به خاطر تبعات و تحقیقات ایشان در زمینه ادبیات سرزمین ما به‌ویژه مولاناست آیا از آثار دیگر مستشرقین مثل نیکلسون - که یکی از معتبرترین نسخه‌های مثنوی تصحیح اوست - در کتب درسی استفاده‌ای نشده است؟